

เรื่อง จีวแดง

รายละเอียด

จีว ชื่อสามัญ Cotton tree, Kapok tree, Red cotton tree, Silk cotton, Shving brush

จีว ชื่อวิทยาศาสตร์ Bombax ceiba L. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ Bombax malabaricum DC., Gossampinus malabaricus Merr.) จัดอยู่ในวงศ์ชบา (MALVACEAE) และอยู่ในวงศ์ย่อย BOMBACOIDEAE

สมุนไพรงีว มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า จีวบ้าน (ทั่วไป), จีวแดง (กาญจนบุรี), จีวปง จีวปกแดง สะเน่มระกา (ของ-จันทบุรี), จีวป่า, จีวปงแดง, จีวหนาม, หนูนาง, ตอเหมาะ (กะเหรี่ยงแดง), บั้งพะวะ (ม้ง), บักมี (จีน) เป็นต้น

ชนิดของต้นจีว

ต้นจีว หรือ จีวป่า จัดเป็นพืชในสกุล Bombax ในประเทศมีรายงานว่ามียูด้วยกัน 3 ชนิด ได้แก่

ชนิดที่ 1 "จีว" มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Bombax ceiba L. (กล่าวในบทความนี้)

ชนิดที่ 2 "จีวป่าดอกแดง" มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Bombax insigne Wall.

ชนิดที่ 3 เป็นชนิดที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bombax anceps* Pierre และยังสามารถแยกออกได้อีก 2 ชนิดย่อย ได้แก่ "จัวป่า" (จัวป่าดอกขาว) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bombax anceps* Pierre var. *anceps** (ชื่อวิทยาศาสตร์ไม่แน่ชัด) "จิว" มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Bombax anceps* var. *cambodiense* (Pierre) Robyns

ลักษณะของต้นจิว

ต้นจิว จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกว้างถึงขนาดใหญ่ ลักษณะของต้นเป็นรูปทรงพุ่มเป็นรูปไข่ มีความสูงของลำต้นประมาณ 15-25 เมตร (บ้างว่าสูงประมาณ 25-30 เมตร) และความกว้างของทรงพุ่มประมาณ 15 เมตร ลำต้นมีลักษณะเปลาตรงและมีหนามอยู่ทั่วลำต้นและกิ่ง เห็นข้อปล้องไม่ชัดเจน ต้นอ่อนจะเป็นสีเขียวอ่อน เมื่อแก่จะเป็นสีเขียวเข้ม ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการใช้เมล็ด โดยจะพบขึ้นในที่ราบและตามป่าเบญจพรรณ ตามเชิงเขาและไหล่เขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 100-600 เมตร ซึ่งในปัจจุบันต้นจิวจะหาได้ยากมาก จะมีปลูกเฉพาะถิ่นทางภาคเหนือไม่กี่ที่เท่านั้น

ใบจิว ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อยประมาณ 3-7 ใบเรียงสลับกัน ลักษณะของใบเป็นรูปรีถึงรูปไข่ ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบเรียว ส่วนขอบใบเรียบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 1.5-2.5 นิ้ว และยาวประมาณ 6-10 นิ้ว ใบสีเขียวไม่มีขน แผ่นใบค่อนข้างหนาและเกลี้ยง ก้านช่อใบยาว โคนก้านบวมเล็กน้อย

ดอกจิว ดอกเป็นดอกเดี่ยว ออกตามปลายกิ่งหรือตามปลายยอด ดอกมีขนาดใหญ่สีชมพูแกมเลือดหมู สีแดง สีส้ม และมีที่เป็นสีทองแต่หาได้ยาก ดอกมีกลิ่นหอมเอียน ออกดอกเป็นกระจุกหรือเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 3-5 ดอก ฐานรองดอกเป็นรูปถ้วยแข็ง ๆ หรือเป็นกลีบเลี้ยงติดกัน ปลายแยกออกเป็น 5 กลีบขนาดเล็ก สีเขียวอ่อน ส่วนกลีบดอกมีขนาดใหญ่และหนา มี 5 กลีบเป็นรูปขอบขนาน เมื่อดอกบานเต็มที่จะมีขนาดกว้างประมาณ 8-10 เซนติเมตร ปลายกลีบจะแผ่ออกและม้วนกลับมาทางขั้วของดอก หลุดร่วงได้ง่าย ดอกมีเกสรตัวผู้เป็นเส้นยาวจำนวนมาก เรียงกระจายเป็นวงรอบ สีขาวปนสีชมพู ส่วนเกสรตัวเมียมี 1 ก้าน สีชมพู บริเวณปลายเป็นจุดสีเข้มมีความเหนียว ส่วนรังไข่จะอยู่เหนือวงกลีบ^{[1],[2]} โดยจะออกดอกในช่วงระหว่างเดือนมกราคมต่อเนื่องเป็นระยะเวลาสั้น ๆ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี และจะทิ้งใบก่อนมีดอก

ผลจิว หรือ ฝักจิว ผลมีลักษณะยาวรีคล้ายฝักรูปทรงกระบอก ที่ปลายทั้งสองข้างของผลจะแหลม ผลเมื่ออ่อนเป็นสีเขียว เมื่อแก่จะเป็นสีน้ำตาล เปลือกของผลแข็ง มีความยาวประมาณ 6-8 นิ้ว และเมื่อแก่จัดจะแตก้าออกตามรอยประสาน ในผลมีเส้นหรือปุยสีขาวและมีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก ลักษณะเป็นรูปทรงกลมสีดำ และถูกห่อหุ้มด้วยปุยฝ้ายสีขาวๆ สามารถปลิวไปตามลมได้ไกล

สารเคมีที่พบ : เปลือกต้นมีสารที่สกัดด้วยน้ำอยู่ 9.92% ในใบมี condensed tannins ส่วนรากมีโปรตีน, แป้ง, ไขมัน, arabinose, galactose, gum และ tannins ส่วนเปลือก ราก จะมีพวกเกลือแร่ ไขมัน โปรตีน แป้ง และความชื้นอยู่ 7.5% ในเมล็ดมีน้ำมันประมาณ 24-25% และในยางมีเกลือแร่ 8.9%

สรรพคุณต้นงิ้ว

1. รากใช้เป็นยาบำรุงกำลัง (ราก)
2. ยางใช้เป็นยาบำรุงโลหิต (ยาง)
3. ช่วยแก้โรคมะเร็ง (เมล็ด)
4. เปลือกต้นช่วยบำรุงระบบการไหลเวียนของโลหิต (เปลือกต้น)
5. ช่วยรักษาโรคความดันโลหิตสูง ด้วยการรับประทานงิ้วแดง 1 กิโลกรัม นำมาล้างให้สะอาดและหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ แล้วนำไปใส่ในหม้อต้มยาสมุนไพร เติมน้ำสะอาดลงไป 5 ลิตรและต้มจนเดือด แล้วให้รินเอาแต่น้ำมาดื่มครั้งละ 1 แก้ว (250 มิลลิเมตร) วันละ 2 ครั้งทุกเช้าและเย็น (น้ำงิ้วที่ได้จะมีสีแดงเหมือนน้ำกระเจี๊ยบ) (เปลือกต้น)
6. ดอกแห้งใช้ทำเป็นยาแก้พิษไข้ได้ดีมาก (ดอก) ส่วนหนามมีสรรพคุณแก้ไข้ ลดความร้อน ดับพิษร้อน (หนาม) ช่วยแก้ไข้พิษไข้กาฬ (หนาม)
7. ช่วยระงับประสาท (ดอก)
8. ช่วยแก้อาการกระหายน้ำ (ดอก)
9. รากนำมาต้มกับน้ำดื่มเป็นยาทำให้อาเจียนถอนพิษ (ราก, เปลือกต้น)
10. ช่วยรักษาต่อมทอนซิลอักเสบ ต่อมในคออักเสบ (ใบ)
11. ช่วยแก้ต่อมน้ำลายอักเสบ (ใบ)
12. ช่วยรักษากระเพาะอาหารอักเสบเรื้อรัง (เปลือกต้น, ราก)
13. ช่วยแก้อาการท้องเสีย ลงท้อง (เปลือกต้น, ราก, ดอก, ผล) บรรเทาอาการท้องเดิน (เปลือกต้น, ดอก)
14. เปลือกต้นช่วยแก้บิด (เปลือกต้น, ดอก, ยาง) แก้บิดมูกเลือด (ดอก) ส่วนอีกข้อมูลระบุว่าดอกแดงจะใช้แก้บิดเลือด (บิดถ่ายเป็นเลือด) ให้นำดอกมาต้มเป็นน้ำชาผสมกับน้ำตาลทรายแดง ใช้ดื่มตอนท้องว่างวันละ 3 ครั้ง ส่วนดอกเหลืองจะใช้แก้บิดมูก ให้ใช้ดอกเหลืองหรือส้มที่เป็นดอกแห้ง เข้าใจว่าใช้ต้มเป็นน้ำชาดื่ม
15. ช่วยแก้อาการท้องร่วง โดยใช้ดอกตากแห้งนำมาต้มกับน้ำดื่ม (ยางจากต้น, เปลือกต้น, ดอก)
16. ช่วยรักษาแผลในกระเพาะอาหาร (ราก, เปลือกราก)
17. ช่วยแก้ตัวพยาธิ (ราก, เปลือกต้น, ดอก, ผล)
18. ช่วยขับปัสสาวะ (ดอก, ราก)
19. เมล็ดใช้เป็นยาร่วมกับพิมเสน ใช้รักษาโรคหนองในเรื้อรัง (เมล็ด)
20. ช่วยแก้ระดูตกหนักหรือออกมากเกินไป (ยาง)
21. ช่วยแก้อาการตกโลหิต (เปลือกต้น, ราก, ดอก, ผล)
22. ช่วยแก้ไตพิการ ไตซาร์ต ไตอักเสบ ด้วยการรับประทานงิ้วแดงนำมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ตากแดดให้แห้ง

- นำมาต้มกินต่างน้ำทุกวัน (หรือจะเอาน้ำต้มจากเปลือกไปหมักเพื่อทำเอนไซม์ก็ได้) (เปลือกต้น)
23. ผลอ่อนใช้บำบัดรักษาแผลเรื้อรังในไต (ผลอ่อน)
 24. ช่วยขับน้ำเหลืองเสีย (ยาง)
 25. ดอกและรากมีสรรพคุณช่วยห้ามเลือด (ดอก, ราก, เปลือกราก, ยาง) ส่วนเมล็ดมีสรรพคุณช่วยห้ามเลือดภายใน (ยาง)
 26. รากของต้นอ่อนใช้พอกสมานแผล (เปลือกต้น, ราก, เปลือกราก) ช่วยฝากสมาน (ยาง)
 27. ใบและยอดอ่อนใช้ตำพอกรักษาฝี (ใบ)^[7] ส่วนรากช่วยแก้ฝีเปื่อยพัง (ราก, เปลือกต้น, ดอก, ผล) หนามช่วยแก้ฝีประจำรอย (หนาม) และยังช่วยดับพิษฝี แก้พิษฝีต่าง ๆ (หนาม, ใบ)^[13]
 28. ช่วยรักษาแผล ฝีหนอง (ดอก) หากเป็นแผลที่มีหนอง ให้ใช้เปลือกต้นนำมาต้มกับน้ำแล้วนำมาใช้ชะล้างทำความสะอาดแผล (เปลือกต้น)
 29. ช่วยรักษาโรคผิวหนัง (เมล็ด)
 30. ช่วยแก้อาการคัน (ดอก)
 31. ช่วยแก้หัวลำมะลอก (เม็ดที่ขึ้นตามตัวเป็นหนองพุพองมีพิษ), หัวดาวหัวเดือน (เม็ดตุ่มที่ผุดขึ้นตามตัว มีพิษมาก มักขึ้นที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า และนิ้วมือนิ้วเท้า) (ใบ)
 32. ช่วยแก้พิษงูทุกชนิด (ราก, ใบ, ผล)
 33. ดอกแห้งใช้ทำเป็นยาระงับอาการปวด (ดอก)
 34. ใบแห้งหรือใบสดนำมาตำใช้ทาแก้อาการฟกช้ำ แก็บวม มีอาการอักเสบ (ใบ, ราก, ดอก, ผล) บรรเทาอาการฟกช้ำบวมจากการกระแทก ด้วยการใช้รากสดนำมาแช่เหล้า ใช้ถูทาหรือตำพอก (ดอก, เปลือกต้น, ราก, เปลือกราก)
 35. ใช้ทาแก้หน้าร้อนลวก (ดอก)
 36. ช่วยแก้ลมพิษ เอ็นอักเสบ (เปลือกต้น)^[4] ใช้แก้คนที่เป็นลมพิษครั้งตัว (เปลือกต้น)
 37. ชาวโอรังอัสนีในรัฐเประของประเทศมาเลเซียใช้ใบสดนำมาแช่กับน้ำต้มอาบเพื่อใช้รักษาอาการปวดเมื่อย (ใบ)
 38. เมล็ดใช้เป็นยากระตุ้นความต้องการทางเพศ (ยาง)
 39. ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของจิวแดง มีฤทธิ์ในการต้านไทอะมีนและมีผลต่อลำไส้ของหนูตะเภา และช่วยยับยั้งเอดส์

ประโยชน์ของจิว

1. เกสรตัวผู้จากดอกนำไปตากแห้ง ใช้โรยในขนมจีนน้ำเงี้ยวรับประทาน หรือจะใช้ปรุงเป็นแกงแคทางภาค

เนื้อก็อร่อยเช่นกัน อีกทั้งยังมีคุณค่าทางอาหารสูงมาก โดยมีธาตุแคลเซียมสูงถึง 429 มิลลิกรัมต่อ 100 กรัม ซึ่งสูงกว่านมที่มีแคลเซียมอยู่ประมาณ 123 มิลลิกรัม ต่อ 100 กรัม

2. เกสรตัวผู้แห้งยังสามารถนำมาใช้แต่งสีของแกงส้มหรือแกงกะหรี่เพื่อช่วยเพิ่มสีส้มให้น่ารับประทานมากขึ้นได้อีกด้วย
3. ดอกสดใช้ลวกจิ้มรับประทานกับน้ำพริกและแกงส้ม
4. ดอกใช้ผสมกับข้าวโพดทำเป็นขนมแผ่นรับประทานได้
5. ใบและยอดอ่อนใช้เป็นอาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงได้เป็นอย่างดี
6. รากอ่อนใช้เป็นยาและใช้เป็นอาหารเมื่อยามขาดแคลน ดอกและยางใช้ทำเป็นยารักษาโรค
7. ใช้ปลูกไม้ประดับในสนามกว้าง ๆ ทั่วไป ต้นจิวมีรูปทรงของลำต้นที่สวยงาม สูงเด่นดูสง่า เรือนยอดแผ่กว้างให้ร่มเงาได้เป็นอย่างดี สามารถเพาะปลูกได้ง่าย เป็นไม้ผลัดใบทั้งต้นให้ดอกสีแดงหรือสีเหลืองทั้งต้น ดอกมีขนาดใหญ่ สีสดใสสวยงาม
8. ต้นจิวเป็นไม้เนื้ออ่อน สีขาวหรือเหลืองอ่อน เสี้ยนหยาบ ไม่ทนทานมากนัก ฝูและเปื่อยได้ง่าย นิยมนำมาใช้ทำหีบและลังสำหรับใส่ของ ใช้ทำไม้อัด ไม้จิ้มฟัน ก้านไม้ขีด กล่องไม้ขีด ทำของเล่นเด็ก ใช้ทำเยื่อกระดาษก็ได้ ส่วนชาวกระเหรี่ยงแดงจะใช้เนื้อไม้สำหรับสร้างบ้าน หรือนำมาแปรรูปทำไม้แบบหรือไม้ต่อ ไม้ฉาก ปราสาทเผาศพ
9. เปลือกต้นให้เส้นใย สามารถนำมาใช้ทำเชือกได้ โดยจะมีความเหนียวมากแต่จะแข็งและหยาบ จึงเหมาะที่จะใช้มัดของใหญ่ ๆ
10. ปุยนุ่มของฝักหรือผลแก่สามารถนำมาใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม ด้วยการนำมาใช้ยัดเบาะ พูก หมอน ฯลฯ
11. ใช้ทำชนวนตู้เย็น เข้าใจว่าเป็นเส้นใยหรือยู่จากฝัก
12. น้ำมันจากเมล็ดสามารถนำมาใช้ปรุงอาหาร ใช้ทำสบู่ได้
13. ชาวเหนือและชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะนำเปลือกจิวแดงมาทำสี โดยจะให้สีน้ำเงิน ใช้สำหรับย้อมสีจำพวกผ้าฝ้ายได้

คำสำคัญ : จิวแดง

ที่มา : <https://medthai.com/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-05-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1589&code_db=610010&code_type=01